

האולטימטום של חנה
הרב מואיז נבון

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף לא עמוד א

בראש השנה ... [קוראים] "וה' פקד את שרה", ומפטירין בחנה [לפי שפקידתה היתה בראש השנה - רש"י]

תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף יא עמוד א

בראש השנה נפקדה שרה רחל וחנה [בא זכרונם לטובה ונגזר עליהן הריון- רש"י]

~ הלכות תפילה ~

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לא עמוד א-ב [עם תרגום חברותא]

אמר רב המנונא: כמה הלכות גדולות איפא לְמִשְׁמַע מִהֵי קִרְאֵי דחנה: א. [שמואל א א יג] "וחנה היא מדברת על לבה" - מכאן [למדנו] למתפלל, שצריך שיכוין [את] לבו [בתפלתו].

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לא עמוד א

תנו רבנן: המתפלל צריך שיכוין את לבו לשמים.

רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ד הלכה טז

כיצד היא הכוונה שיפנה את לבו מכל המחשבות ויראה עצמו כאלו הוא עומד לפני השכינה, לפיכך צריך לישוב מעט קודם התפלה כדי לכוין את לבו ואחר כך יתפלל בנחת ובתחנונים ולא יעשה תפלתו כמי שהיה נושא משאוי ומשליכו והולך לו, לפיכך צריך לישוב מעט אחר התפלה ואחר כך יפטר, חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת קודם תפלה ושעה אחת לאחר תפלה ומאריכין בתפלה שעה.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפילה סימן צח סעיף א

המתפלל צריך שיכוין בלבו פירוש המלות שמוציא בשפתיו; ויחשוב כאלו שכינה כנגדו; ויסיר כל המחשבות הטורדות אותו עד שתשאר מחשבתו וכוונתו זכה בתפלתו; ויחשוב כאלו היה מדבר לפני מלך בשר ודם היה מסדר דבריו ומכוין בהם יפה לבל ישל, ק"ו = קל וחומר = לפני ממ"ה הקדוש ברוך הוא שהוא חוקר כל המחשבות. ...

ב. "רק שפתיה נעות" - מכאן למתפלל, שצריך שיחתוך [ויהגה את התפלה] בשפתיו, [ולא די שיהרהר בלבו].

ג. "וקולה לא ישמע" - מכאן שאסור להגביה קולו בתפלתו.

רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ה הלכה ט

השוויית הקול כיצד לא יגביה קולו בתפלתו ולא יתפלל בלבו אלא מחתך הדברים בשפתיו ומשמיע לאזניו בלחש, ולא ישמיע קולו אלא אם כן היה חולה או שאינו יכול לכוין את לבו עד שישמיע קולו הרי זה מותר, ובלבד שלא יהא בציבור כדי שלא תטרף דעתן מקולו.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפילה סימן קא סעיף ב

לא יתפלל בלבו לבד, אלא מחתך הדברים בשפתיו ומשמיע לאזניו בלחש, ולא ישמיע קולו; ואם אינו יכול לכוין בלחש, מותר להגביה קולו; וה"מ בינו לבין עצמו, אבל בצבור, אסור, דאתי למטרד צבורא. הגה: ואם משמיע קולו בביתו כשמתפלל, כדי שילמדו ממנו בני ביתו, מותר (טור).

ד. "ויחשבה עלי לשכורה" - מכאן [ממה שהוכיח אותה על שכרות] ששכור אסור להתפלל.

רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ד הלכה יז

שכור אל יתפלל מפני שאין לו כוונה ...

שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפילה סימן צט סעיף א

שתה יין כדי רביעית, אל יתפלל עד שיסיר יינו; ...

ז. "אל תתן את אמתך לפני בת בליעל" - אמר רבי אלעזר: מכאן [למדנו] לשכור שמתפלל, [שנחשב כאילו הוא] כאילו עובד עבודה זרה. ...

... ["אם ראה תראה בעני אמתך"] - אמר רבי אלעזר: אמרה חנה לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, אם "ראה" אתה בעניי - מוטב, ואם לאו "תראה" [בעניי] - אלך ואסתתר [עם אדם אחר] בפני אלקנה בעלי, [ויקנא לי, ושוב אלך ואסתתר בפני עדים], וכיון דמסתתרנא, משקו לי מי סוטה, [ועל ידי כן אפקד בניים. שהרי] אי אתה עושה תורתך פלסתר [שקר], ש[הרי כבר] נאמר [בסוטה שהשקוה מהמים המאררים (במדבר ה כח): "ואם לא נטמאה האשה וטהורה היא], ונקתה ונזרעה זרע". [מלמדת שאם היתה עקרה נפקדת - חתם סופר עה"ת במדבר].

פני יהושע מסכת ברכות דף לא עמוד ב

... ויש לתמוה חנה דנביאה היתה היאך אמרה אלך ואסתתר לעבור על איסור יחוד שאסור מן התורה, ... ועוד דהיאך היתה רוצה לגרום שימחוק השם בחנם על ידה כדאשכחן [סוטה ז' ע"א] בסוטה שאמר לה הכהן תן תודה שלא ימחוק השם על ידך. לכן נראה דמה שאמרה "ואם לאו אלך ואסתתר" לאו שהיתה רוצה להסתתר באמת, אלא שאמרה כן דרך מליצה והטחת דברים: אם "ראה" לשמוע תפלתה דרך מתנת חנם מוטב, ואם לאו תבוא בטענה זו לתבוע בדין שהרי אם היתה פרוצה והיתה מסתתרת היתה נפקדת ע"י השקאת מים וא"כ עכשיו שהיא צנועה למה תהא נפסדת, ... וצ"ע:

דף על הדף ברכות דף לא עמוד ב

בקובץ הבאר (כרך א ח"א ע' יז) מביא מהגרי"ד הלוי מבריסק זצ"ל בעל "בית הלוי" שביאר [מבוסס על הפסוק: "ותתפלל על יקנך", שיש להטות כונת חנה לטובה, ... ולפי"ז היתה חנה בטוחה שיהיה לה בן, אך בכל זאת הקשתה וטענתה היתה, שיתן לה ה' בן שלא תצטרך להסתתר, כי אם תהיה מוכרת להסתתר כדי שיקויים בה מש"כ ונקתה ונזרעה זרע, תבוא לידי מחיקת ה' ע"י השקאת מי סוטה בחינם, וזהו הכוונה גם כאן "ותתפלל חנה על ה'" - ר"ל שהיא היתה בטוחה שיהיה לה בן, אך תפלתה היתה "על ה'" שלא ימחה ע"י סתירתה בחינם ע"כ ודפח"ח.

~ לקח אחר ~

תלמוד בבלי מסכת תענית דף יח עמוד ב - /משנה. /סדר תעניות ... **[ניט עמוד א]** מעשה שאמרו לו לחוני המעגל: התפלל שירדו גשמים! אמר להם: צאו והכניסו תנורי פסחים בשביל שלא ימוקו. התפלל ולא ירדו גשמים. מה עשה? עג עוגה ועמד בתוכה, ואמר לפניו: רבונו של עולם! בניך שמו פניהם עלי שאני כבן בית לפניך. **נשבע אני בשמך הגדול שאיני זז מכאן עד שתרחם על בניך.** התחילו גשמים מנטפין, אמר: לא כך שאלתי, אלא גשמי בורות שיחין ומערות. התחילו לירד בזעף, אמר: לא כך שאלתי, אלא גשמי רצון ברכה ונדבה. ירדו כתקון, עד שיצאו ישראל מירושלים להר הבית מפני הגשמים. באו ואמרו לו: כשם שהתפללת עליהם שירדו כך התפלל שילכו להן! - אמר להם: צאו וראו אם נמחית אבן הטועין. שלח לו **שמעון בן שטח** [נאשי הסנהדרין]: אלמלא חוני אתה גוזרני עליך **נידוי**, אבל מה אעשה לך שאתה מתחטא לפני המקום ועושה לך רצונך, כבן שהוא מתחטא על אביו ועושה לו רצונו, ועליך הכתוב אומר ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך.

R. Hirsch, Haftoroth, Rosh Hashanah -

[Hannah] teaches us ... how we are to stand before God when praying...

חנה ~ חוני ~ חנן ~ חנינה ~ תחנון

רש"ר הירש בראשית פרק ו פסוק ח - "חן" נגזר מ"חנן", ... החונן את חברו, מעניק לו מטובו... "חן" איננו "חנינה" בפעל, אלא "חנינה" בכח; מי שמצא "חן", ראוי לקבל "חנינה".

פיוט לפני קידוש של ראש השנה - תפתח לנו שערי חנינה. בןכות הנביאה חנה:

משנה מסכת אבות פרק ב משנה יג

רבי שמעון אומר: הוי זהיר בקרית שמע ובתפלה, וכשאתה מתפלל אל תעש תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים לפני המקום ברוך הוא שנאמר (יואל ב') כי אל חנון ורחום הוא ארך אפים רב חסד ונחם על הרעה, ואל תהי רשע בפני עצמך:

פירוש רש"י על אבות פרק ב משנה יג

הוי זהיר בקריאת שמע. לקרותה בשעתה: ובתפלה ובתפלין לא גרסי'. נ"א ק"ש ותפלה חדא מילתא היא: "אל תעש תפלתך קבע". כאדם שעליו דבר קבוע ומוטל עליו חובה ואומר כך וכך אני חייב מתי אפרוק מעלי עול זה: "אלא רחמים ותחנונים". **שתהא מכוון דעתך**: "כי חנון ורחום הוא". מכאן **פרוזה בתחנונים** ומרחם מיד: ואל תהי רשע בפני עצמך. כלומר אל תעשה דבר שהיום או למחר תעשה אתה את עצמך רשע ותאמר למה עשיתי רשע זה:

מדרש נחומא (ורשא) פרשת תולדות סימן ט

א"ר לוי בשם רבי שילא דכפר תמרתא ורבי חלבו בשם ר' יוחנן שהיה הקדוש ברוך הוא מתאוה לתפלתם, אמר הקדוש ברוך הוא: עשירות הן, נאות הן, אם אני נותן להם בניים אינן מתפללות לפני ...

זוהר - רחמנא לבא בעי / **תלמוד בבלי סנהדרין קו**: - הקדוש ברוך הוא ליבא בעי

רמב"ם הלכות תפילה א:א - מצות עשה להתפלל בכל יום שנאמר "ועבדתם את ה' אלהיכם", מפי השמועה למדו שעבודה זו היא תפלה שנאמר "ולעבדו בכל לבבכם" אמרו חכמים אי זו היא עבודה שבלב זו תפלה, ...

MAN: And this is really the point of Hanna's Ultimatum for us: While we dare not imitate her ultimatum (as not that of Honi), we MUST however imitate her authenticity, her sincerity, her praying with all her heart.